

Omar Khayyam a další odstraňování z íránských učebnic

Nic nového pod sluncem. Stejně tak, jako se chová íránský režim ke svým literárním a kulturním hodnotám, se choval stalinský režim ke svým umělcům. O to bolestivěji vnímáme probíhající represe v souvislosti se spisovatelem Mahmúdem Doulatabádí a jeho vystoupením na Festivalu spisovatelů Praha v roce 2015, kde svobodně usedl k diskusi se spisovateli z Izraele, Iráku a Maroka. „(Izraelský spisovatel) Jišaj Sarid pak udiveně konstatoval, že v takovém složení ještě debatu nezažil, protože na Blízkém východě by byla z politických důvodů nemyslitelná.“ (převzato z článku Daniela Konráda pro HN) Článek, který jsme zkrátili a přeložili pro čtenáře Literarni.cz, jsme převzali z Radio Free Europe.

Podle informací Radio Free Europe gigant perské poezie, básník, matematik a astronom Omar Khayyam bude odstraněn z íránských učebnic. Jeho verše z 11. a 12. století byly přeloženy do řady světových jazyků. Odstranění z učebnic přitom nehrozí jen jim -- seznam děl vrcholných literátů, která čeká stejný osud, už nějakou dobu koluje na sociálních sítích.

Namísto těchto knih a autorů se mají studenti učit o osobnostech, které vládní vzdělávací politice vyhovují. Například o životě 25letého bojovníka Mohsena Hojajiho, který byl zabit během občanské války v Sýrii, kde íránská islámská republika pomáhala hájit zájmy prezidenta Bashara al-Assasda.

Na vlnu kritiky, kterou rozpoutaly tyto změny, reagoval íránský ministr školství Mohsen Haji Mirzaie ujištěním, že záležitost bude řádně a odborně prověřena.

Od íránské revoluce v roce 1979 a ustavení Islámské republiky byly učebnice několikrát upravovány, aby propagovaly revoluční islámské hodnoty. Aktuální změny patří k dlouhodobé vzdělávací politice teokratické vlády, která v Dokumentu o reformě vzdělávání ([Fundamental Reform Document Of Education](#)) z roku 2011 prohlašuje, že vzdělávací systém musí sloužit k dosažení „ideálu islámského života“, univerzální spravedlnosti a sledovat zájmy islámsko-íránské civilizace.

Mezi texty, které mají zmizet ze stránek učebnic, patří například básně Houshana Ebtehaje, významného básníka, který byl po revoluci v roce 1979 vězněn nebo texty Nima Yooshija, čelního představitele „hnutí nové poezie“. Některá díla budou nahrazena vhodnějšími díly stejných autorů, jiná nahradí texty málo známých literátů, které vyhovují vládě pro svůj revoluční, islámský zápal.

Další zprávy tvrdí, že i prominentní spisovatelé [Mahmúd Doulatabádí](#) a Morteza Moshfegh Kazemi, autor prvního íránskému sociálního románu, byli také vyjmuti z učebnic, zatímco jméno Sadegha Hedayata, jednoho z největších íránských autorů 20. století, bylo odebráno jiným velkým autorem 20. století, Mohammadem Ali Jamalzadeh Esfahanim.

„Když žijete v systému založeném na hodnotách, abyste tyto hodnoty uchovali, zvolíte mezi dvěma texty ten, který je jim blíže,“ vyjádřil se úředník Ministerstva školství Ghassempur Moghadam v rozhovoru pro deník Hamshahri ze 3. listopadu 2019. Vysvětluje, že bylo potřeba uvolnit místo pro osobnosti jako Mohsen Hojaji, který byl popraven Islámským státem v roce 2017, protože „obětoval svůj život, aby ochránil Írán“. Zároveň trvá na tom, že nebylo vyjmuta žádné významné literární dílo. Zpráva o hrdinství Hojajiho má podle Moghadama přednost například před básněmi Hafeze, které oslavují radosti lásky a vína nebo Saadiho, dalšího z klasických íránských básníků.

Saeed Paivandi, íránský profesor sociologie žijící v Paříži, říká, že „tyto změny mají vést k další ‚islamizaci‘ íránskému vzdělávacího systému“, o níž usiluje nevyšší duchovní vůdce ajatolláh Alí Chameneí. Zpřísnění

propagandy reflektuje zvyšující se počet mladých lidí, kteří se odvracejí od náboženství a vlády. „Už nyní studenty učí o dílech s malou literární hodnotou a množství těchto děl se bude zvětšovat. Nový obsah zahrnuje příběhy vojáků či vládou oslavovaných náboženských a politických osobností...“ říká Paivandi.

„Tohle je politika eliminace druhých. Jak víme z minulosti, je odsouzena k neúspěchu,“ řekl prominentní teheránský básník Hafez Mousavi RFE/RL Rádiu Farda. „Odstraněním jmen z učebnic nedocílí jejich vymazání z perské literatury a z paměti našich lidí. Knihy několika významných spisovatelů a básníků -- Forough Farokhzaové či Ahmada Shamloua, který psal o státních represích, – chybí v učebnicích už roky, přesto zůstávají populární, zvláště u mladé generace. „Posledních 40 let nám ukazuje, že mladí lidé si vždy najdou způsob, jak se dostat k tomuto druhu literatury.“

Podle slov badatele a spisovatele Bahaodina Korohamshahiho tyto kroky významně poškodí íránskou kulturní identitu. „Pokud studentům neumožníme studovat perskou literaturu ve školách, není naděje, že se o ni budou sami zajímat,“ řekl íránským médiím.

Zdroj: [Radio Free Europe](#), autorkou článku je Golnaz Esfandiari